

VERSLAG SIMULTAANTELLING 20/21 OKTOBER 1984

1.1. Inleiding

Met 12 bemande posten op 20 oktober en 11 op de 21e mag de simultaan-telling van oktober 1984 als geslaags bechouwd worden. Het was eigenlijk de eerste maal, dat een simultaan-telling samen viel met een herfststorm, waardoor een goede mogelijkheid ontstond om het optreden van 'windgevoelige' soorten eens te zien in relatie tot de ligging van de telposten langs de kust. Er bleken grote verschillen te bestaan in de aantallen geregistreerde vogels op de verschillende posten. Hoewel interessant, is het nauwelijks te verwachten dat deze verschillen een reële trend vertegenwoordigen. De aantallen en de verdeling van aantallen zeevogels die in zulke omstandigheden langs onze kust worden gezien, zullen onder andere afhankelijk zijn van de verspreiding van deze vogels op de Noordzee ten tijde van het begin van de storm (invloed van seizoen, voedselverspreiding en weersomstandigheden in de voorafgaande periode) en van de route en de ontwikkeling van de depressie op z'n weg over de Noordzee. Een nauwkeurige analyse van meerdere herfststorm-waarnemingen in relatie met uitgebreide weergegevens zou wellicht meer kunnen ontsluiten over het gedrag van zeevogels bij zwaar weer, en daarmee kunnen leiden tot een beter begrip van de bewegingen van deze soorten zoals die langs onze kust worden waargenomen. Voor dit verslag is zo'n nauwkeurige analyse niet gemaakt, wij beperken ons ertoe het beeld van de zeevogelbewegingen in het onderhavige weekinde zo goed mogelijk samen te vatten. Alleen soorten die duidelijk gerichte verplaatsingen te zien gaven zijn apart besproken.

In dit verslag zijn alle op de uurtotaalkaarten ingevulde waarnemingen van zeldzamere soorten opgenomen, zonder op beschrijvingen te letten. In een groot aantal gevallen waren deze beschrijvingen echter onvolledig of zelfs afwezig (met name Vorkstaartmeeuw en Middelste Jager). Het ligt dus in de lijn dat een deel van deze waarnemingen niet in het uiteindelijke najaarsverslag over 1984 wordt opgenomen.

Tenslotte was het jammer, dat niet op alle posten de grote meeuwen werden genoteerd, en vooral, dat er nogal wat posten waren, waarop de teluren niet samen vielen met klokuren. Dit maakt het vergelijken van dagritmen moeilijker, terwijl dat toch wel interessante gegevens kan opleveren (zie Middelste Zaagbak). We hopen, dat hieraan in het vervolg meer aandacht besteed kan worden.

1.2. Waarnemers

De volgende personen werkten mee aan de simultaantelling: N.Aarts, J.Apperloot, C.van Baarle, J.Bakker, M.Berlijn, R.Bouman, C.J.Camphuijsen, E.Dam, G.A.Davidse, P.Derks, F.Doral, G.Dumay, J.van Dijk, R.ter Ellen, A.v.d.Ende, F.P.v.d.Ende, F.Geldermans, B.Haase, N.v.d.Ham, R.Hammer, W.ten Have, H.Hendriks, F.H.Jansen, P.v.d.Kamer, M.Kater, G.Keijl, T. Kramer, S.Lagerveld, F.J.Maas, T.Mank, F.de Meijer, D.Moerbeek, R.de Mooy, E.Opperman, J.E.den Ouden, A.Ouwerkerk, C.J.Ouwerkerk, M.Platteeuw, W. Pompert, H.Punselie, A.Remeus, O.Roosenschoon, J.Ruinaard, H.Schekkerman, L.van Schoor, B.Schrieken, H.van Schuppen, P.Soeten, W.van Splunder, R.van Splunder, L.Stegeman, H.J.Udding, M.van Veen, A.van Vliet, C.v.d.Vliet, S.Wellings, E.Westdorp, J.Willemsse, J.Witte, R.Witte, K.Woutersen, J.Zijp.

2. Het weer.

Op 20 oktober varieerde de windrichting en windkracht van ZW 8 à 9 B op de Waddeneilanden en aan de Noordhollandse kust tot en met IJmuiden, tot WZW 7 à 8 B bij de posten ten zuiden van Zandvoort. Bij eerstgenoemde posten vielen ook regelmatig regen- (soms hagel-)buien, waardoor het tellen soms lastig was. Ook de zeer ruwe zee maakte het waarnemen hier zeker niet eenvoudig. Bij Bloemendaal was de situatie dermate ongunstig dat de tellers het daar na enkele pogingen opgaven. Op de Waddeneilanden leidden tonnen stuifzand tot soms onhoudbare telomstandigheden. Dit alles zal zeker een negatieve invloed op de resultaten van deze telposten hebben gehad. In de loop van de zaterdag ruimde de wind bij de meeste posten iets tot WZW of W.

Op zondag 21 oktober waren de verschillen in het weer langs de kust

geringer. Vrijwel overal stond een westenwind die hooguit hard (7 B) was en later afnam tot krachtig (5 à 6 B), ook was de buienactiviteit deze dag veel lager.

3. Overzicht waarnemingsuren

20-10-84

	7- 8	8- 9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	tot
Cadzand	-	x	x	x	x	-	-	x	x	x	-	7
Westkapelle	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	5
Maasvlakte	½	x	x	3/4	-	-	-	3/4	x	½	-	5½
Scheveningen	x	x	x	-	-	-	-	½	x	x	3/4	6
Noordwijk	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	-	9
Zandvoort	-	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	9
Castricum	-	x	x	x	x	-	-	-	x	x	-	6
Hbz.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	10
Huisduinen	-	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	6
Texel	-	x	x	½	x	-	-	½	x	-	-	5
Vlieland	-	2/3	x	x	x	x	-	½	x	½	-	6 2/3
Schier	½	x	x	x	x	-	-	-	1/3	x	1/6	6

21-10-84

	7- 8	8- 9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	tot
Cadzand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Westkapelle	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	8
Maasvlakte	1/3	x	x	2/3	-	-	-	5/6	x	1/6	-	5
Scheveningen	½	1/6	2/3	x	x	1/3	-	-	x	x	-	5 2/3
Noordwijk	3/4	x	x	x	x	-	-	x	-	-	-	5 3/4
Zandvoort	-	x	x	x	x	-	-	x	x	x	x	8
Castricum	-	x	-	3/4	½	-	-	-	-	-	-	2
Hbz.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	10
Huisduinen	-	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	6
Texel	-	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	8
Vlieland	-	x	x	x	x	x	x	½	-	-	-	6½
Schier	-	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	4

4. Soortenoverzicht

In tabel 1 staan alle waargenomen soorten per telpost weergegeven, alsmede de aantallen van elke soort en het percentage noord(west)waarts vliegende vogels.

5. Globaal overzicht van de waarnemingen

De stormachtige ZW-wind veroorzaakte op 20-10 een telling waarvan het beeld werd bepaald door de "echte" zeevogels. Hoewel geen echt massale verplaatsingen optraden, werden soorten als Grauwe Pijlstormvogel, Drieteenmeeuw, Dwergmeeuw en jagers toch bij iedere post langs de Hollandse kust in enige aantallen van betekenis waargenomen. In het Waddengebied merkten de

Tabel 1. Overzicht van de waargenomen soorten

	Cz.	Nk.	Mv.	Sv.	Nw.	Zv.	Cc.	Hbz.	Hd.	Tk.	Vl.	Totaal	Age N
+ <i>Gavia stellata/arctica</i>	2	1	7	5	9	3	1	20	2	8	3	27	88
- <i>G. stellata</i>								2				4	37.5
- <i>G. arctica</i>	1		1									2	25
<i>Podiceps cristatus</i>		7	5	13	4	2		34	13	6	10	70	164
<i>P. griseus</i>			1					2		1		3	15.8
<i>P. auritus</i>												2	42.8
<i>Oc. leucorhoa</i>			1	2	1		1	8				2	20
<i>Ful. glacialis</i>			1	1				15		13	7	1	38
' <i>Puffinus spec.</i> '						1		1				2	50
' <i>Puf. gravis/diomed.</i> '								3				3	66.7
<i>P. puffinus</i>	1	3	68	15	9	9	4	27		8	12		156
+ <i>Sula bassana</i>			1	1				1		1		4	25
- 1e jr.	10	55	48	4	7	6	17	122	15	140	33	74	521
- 2e jr.	4	19	8	3	5	2	8	34	10	8	6	15	114
- 3e jr.		11	13	1			5	19		11	2	4	65
- 4e jr.			3				1	4		7		2	17
- adult	6	18	18		1	4	1	59	1	106	25	52	290
<i>Phalac. carbo</i>	10	1							6				17
<i>Ardea cinerea</i>						3						3	5.9
<i>Branta bernicla</i>				149	156	135	48	148	58			2	694
<i>B. leucopsis</i>				1	2							3	4.7
<i>Tad. tadorna</i>	3		7	13	12	25		18	7	9	9	112	9.8
' <i>Anas spec.</i> '						28	10	5				43	27.9
<i>A. penelope</i>	3							8	1			3	13
<i>A. crecca</i>	5							2				2	46.1
<i>A. acuta</i>	1				7		7					15	22.2
<i>A. platyrhynchos</i>	8							1				1	20
<i>Aythya fuligula</i>								1				4	
<i>A. ferina</i>	2							1				3	
<i>A. marila</i>												1	
<i>Sca. mollissima</i>	8	47	14	26		6	15	18	3	1	41	321	61.3
<i>Clangula hyemalis</i>			1									2	33.3
<i>Melanitta nigra</i>	18	6	143	33	97	49	21	201	32	311	250	902	2063
<i>M. fusca</i>				1				10	1	3	1	16	35.5
<i>Buc. clangula</i>									1			1	43.8
+ <i>Mergus serrator</i>		8	33	179	135	103	18	180	136	2	2	25	821
- man			1		1		1	37	47		3	80	10
- vrouw			3	6	134	29	13	60	31	2	2	22	302

Tabel 1. Vervolg

	Cz.	Wk.	Mv.	Sv.	Nw.	Zv.	Cc.	Hbz.	Hd.	Tx.	Vl.	Sm.	Totaal	4-age N
'steiltooper spec'	-	-	-	16	-	1	-	-	-	-	-	-	17	-
'strandlooper spec'	-	-	-	11	93	125	2	13	39	10	-	-	293	1.7
Haem. ostralegus	2	-	-	21	28	11	-	19	8	-	11	-	100	8
Rec. avosetta	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fluv. squatarola	3	2	3	5	4	1	-	3	12	1	3	2	39	-
Calidris canutus	-	-	-	219	15	-	-	76	4	-	-	2	316	-
C. alba	-	-	-	1	11	-	-	72	-	4	8	-	96	-
C. maritima	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
C. alpina	-	7	-	48	4	43	113	138	5	7	2	13	380	0.5
C. minuta	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Lim. lapponica	-	-	-	-	-	-	-	2	-	11	13	3	29	13.8
Num. arquata	1	-	1	12	1	5	-	5	4	-	-	2	31	-
Tringa totanus	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	2	-
Arenaria interpres	3	-	-	2	-	-	-	7	-	-	7	-	19	47.4
Phalar. fulicarius	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
"Starcorarius spec"	5	1	-	-	11	-	-	-	3	-	-	3	23	30.4
S. pomarinus	5	17	23	12	6	-	-	-	-	1	1	1	66	1.5
S. parasiticus	18	32	43	58	23	31	28	115	14	15	16	4	397	34
S. longicaudus	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
S. skua	4	6	8	7	7	1	3	22	3	6	-	6	73	32.9
Larus minutus	163	104	206	84	30	3	19	300	55	85	27	44	1120	4.5
L. ridibundus	-	23	16	-	167	96	10	45	119	5	6	25	512	9.6
L. canus	8	-	39	-	323	256	33	192	36	+	25	23	936	16
L. argentatus	+	-	-	-	206	372	+	+	+	+	+	+	578	-
L. fuscus	-	-	219	829	123	372	19	143	33	27	108	-	1873	5.8
L. marinus	145	+	36	284	157	55	117	895	724	389	254	524	3580	22.1
L. sabini	-	-	4	1	-	-	-	2	-	-	-	-	7	14.3
+ "Rissa tridactyla	2	816	2871	1073	522	68	80	1183	22	1040	131	81	7889	2
- 1e kj.	-	6	2	355	126	23	15	307	3	347	26	11	1221	3.4
- 2e kj.	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	-	-	6	-
+ "Sterna hir/paradisaea	24	7	14	2	-	1	-	-	2	1	1	10	2111	7.6
- S. paradisaea	-	-	11	2	-	-	-	-	-	1	-	-	62	1.6
- S. hirundo	-	7	-	-	1	1	-	1	-	-	-	5	15	20
S. dougalli	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
S. sandvicensis	1	-	-	-	-	1	-	2	2	-	-	4	10	10
+ "Alca/Uria spec"	4	10	14	15	-	4	-	78	-	27	9	5	166	39.2
- Uria aalge	-	1	4	-	-	-	-	5	-	1	-	-	11	45.5
Alle alle	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-
Fratercula arctica	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Accipiter nisus	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-

tellers hiervan uitermate weinig, hetgeen gezien de windrichting niet al te verbazend is. Daar was zaterdag 20 oktober een nogal saai dag. Langs de Hollandse kust lag het zwaartepunt van de verspreiding van veel soorten (Grauwe Pijl, Kleine en Middelste Jager, Dwergmeeuw, Kleine Mantelmeeuw) bij de vier zuidelijkste posten, waarvan vooral de Maasvlakte eruit sprong, mogelijk als gevolg van zijn vooruitgeschoven positie ten opzichte van de kust. Buiten genoemde soorten was er op 20-10 nauwelijks beweging over zee; opmerkelijk was echter nog wel het grote aantal Bonte Strandlopers dat werd waargenomen bij Castricum: 113 Z in 6 uren. De overige posten registreerden er elk niet meer dan 20. Tenslotte leverde de zaterdag nog enige extra leuke waarnemingen op:

Kuifduiker 2 W op Schier

Noordse Pijlstormvogel 1 Z te Scheveningen

Grote/Kuhls Pijlstormvogel 2 N Hbz.

Vaal Stormvogeltje 3 Z, 1 N Hbz.; 1 Z Castricum; 1 Z Scheveningen

IJseend 1 Z Maasvlakte

Kleinste Jager 1 Z Noordwijk

Vorkstaartmeeuw 1 juv. Z, 1 juv. N Hbz.; 1 ad. Z. Scheveningen

Kleine Alk 1 O Schier; 1 N Hbz.

Wat betreft de soortensamenstelling kwam zondag 21-10 grotendeels overeen met de zaterdag, maar nu waren de meeste soorten ook in het Waddengebied present, waarschijnlijk als gevolg van de geruimde wind. Ook op deze dag lag voor de meeste soorten het zwaartepunt bij de zuidelijke telposten. Jan van Gent en Grote Mantelmeeuw waren hierop echter uitzonderingen. Er was ook nu wat trek van soorten waarvan het voorkomen minder is geassocieerd met harde westenwinden: met name vlogen er veel Middelste Zaagbakken, maar in mindere mate ook Rotganzen, Bonte Strandlopers (Hbz. 105 Z) en Kanoetstrandlopers (Noordwijk 111 Z, Scheveningen 163 Z). De meer spectaculaire soorten van de zondag waren:

Noordse Pijlstormvogel 1 Z Maasvlakte; 1 Z Westkapelle

Grote/Kuhls Pijlstormvogel 1 Z Hbz.

Vaal Stormvogeltje 2 Schier; 3 Hbz.; 1 Schev.; 1 Maasvlakte

Dougalls Stern 1 juv. Z Hbz.

Rosse Franjepoot 1 Z Maasvlakte

Vorkstaartmeeuw 2 ad. 1 juv. Z Maasvlakte

6. Soortbesprekingen

6.1. Grauwe Pijlstormvogel Puffinus griseus

Waarnemingen van deze soort waren als volgt over de posten verdeeld:

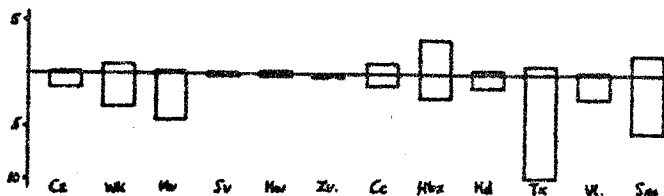
post	20-10	21-10
Cadzand	1	?
Westkapelle	2	1
Maasvlakte	36	22
Scheveningen	12	3
Noordwijk	9	0
Zandvoort	9	0
Castricum	4	0
Hbz.	20	27
Huisduinen	0	0
Texel	1	7
Vlieland	0	12
Schier	0	0

Zo laat in het seizoen zijn dit zeker geen slechte aantallen voor deze soort. Twee posten springen boven de rest uit: de Hondsbossche Zeewering en vooral ook de Maasvlakte. Wellicht dat de vooruitgeschoven positie van deze laatste post een verklaring vormt voor het hoge aantal. Ook andere 'pelagische' soorten zoals Jan van Gent en Drieteenmeeuw werden bij de Maasvlakte veel meer gezien dan bij het toch vrij nabij gelegen Scheveningen.

Vrijwel alle Grauwe Pijlen vlogen naar Z (W); alleen aan de Hondsbossche werd een noemenswaardig aantal noordwaarts vliegend gezien: 11 exx. (23%). Op zaterdag passeerden de grootste aantallen bij alle posten tussen 15 en 17 uur; op 21-10 was de doorkomst meer gespreid met een lichte voorkeur voor de ochtend.

6.2. Jan van Gent Sula bassana

Op zondag 21-10 was de Jan van Gent veel algemener dan op de zaterdag (totalen respectievelijk 321 tegen 195), terwijl ook de richting van de verplaatsingen veel duidelijker was: zaterdag 46% Z(W), zondag 89% Z(W). Op 20-10 was de Hondsbossche de enige post met een noemenswaardig aantal Jan van Genten: 26 Z en 59 N in 10 uren. De volgende dag werden in het

Figuur 6.2.1. Uurgemiddelde van de Jan van Gent op 20/21 oktober 1984

gehele noordelijke kustgedeelte behoorlijke aantallen gezien (figuur 6.2.1), en ook bij Westkapelle en op de Maasvlakte. In het oostelijk Waddengebied viel de passage vooral in de ochtenduren; op Texel werden de grootste aantallen rond het middaguur genoteerd: 12-13 u. 42 Z en 13 N. Aan de Hondsbossche en in Zeeland was de doorkomst sterk gespreid over de dag. Het onderstaande staatje laat zien dat van noord naar zuid een duidelijke verschuiving in de leeftijdsverhoudingen is aan te wijzen:

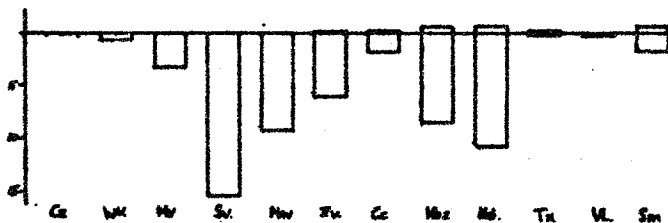
deelgebied	%-age adult	%-age onvolwassen	%-age eerstejaars	n
Waddengebied	68	20	12	232
Noord-Holland	49	20	31	167
Zuid-Holland + Zeeland	39	30	31	122

Deze verschillen zijn significant ($\chi^2 = 40.5$, $df = 4$, $p < 0.01$). Een verklaring voor dit verschijnsel is niet gemakkelijk te geven; wellicht heeft het feit dat adulte Jan van Genten dichter bij de broedgebieden (Schotland, Noorwegen) overwinteren dan onvolwassen vogels hiermee iets te maken.

6.3. Middelste Zaagbek *Mergus serrator*

Op 20-10 werden slechts weinig Middelste Zaagbekken waargenomen (totaal 188 exx.). Op 21-10 vond echter sterke doortrek plaats, waarbij in totaal 650 exemplaren passeerden. Op de Waddeneilanden werden slechts zeer weinig vogels gezien. De plotseling forse aantallen van Huisduinen doen vermoeden dat de vogels uit de Waddenzee afkomstig zijn, waar met name in het westelijk deel soms flinke aantallen verblijven (Smit & Wolff 1981). Het verloop van de uurgemiddelden langs de Hollandse kust (figuur 6.3.1) geeft een merkbaar-

Figuur 6.3.1. Uurgemiddelde van de Middelste Zaagbek op 20/21 oktober 1984

dig beeld te zien, dat kennelijk een gevolg is van het afsnijden van de bocht in de Hollandse kust. Opmerkelijk is daarbij, dat erg veel vogels reeds bij Noordwijk en Scheveningen de kust weer bereiken, in plaats van ter hoogte van Zeeland. Wellicht wordt dit verschijnsel veroorzaakt door een verdrifting als gevolg van de harde westelijke wind. De lage aantallen bij de Zeeuwse posten kunnen mogelijk worden veroorzaakt door het neerstrijken van de zaagbekken in de Zeeuwse wateren (voordelta en Grevelingen, cf. Maas & Den Ouden 1983).

Sterke doortrek vond alleen in de ochtenduren plaats. Er was van noord naar zuid een duidelijke verschuiving zichtbaar in het tijdstip van de sterkste doortrek (figuur 6.3.2): Hbz. en Huisduinen 8-9u.; Zandvoort 8-10u.; Noordwijk 9-10u.; Scheveningen 9.20-10.20u. Tussen de Hondsbossche (het

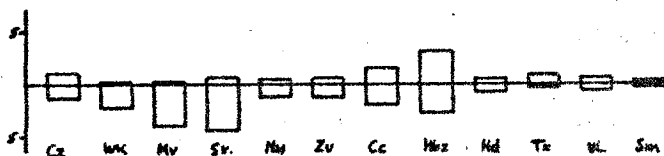

Figuur 6.3.2. Dagritme van Middelste Zaagbekken vliëgend naar Z op 21-10-84

meest noordelijke punt waar ook het begin van de piek zichtbaar is) en Scheveningen verplaatste de 'piek' van de doortrek zich met een gemiddelde snelheid van ongeveer 60 km/uur zuidwaarts. Hoewel bij deze schatting een zeer ruime marge moet worden ingebouwd, lijkt deze snelheid aardig overeen te komen met die van een vogel als een Middelste Zaagbek bij schuine tegenwind. Het lijkt er dan ook op dat de zaagbekken min of meer gelijktijdig (uit de Waddenzee?) zijn vertrokken, bijvoorbeeld binnen een tijdspanne van ongeveer 2 uur, en dat de trek naar het volgende station in één morgen werd volbracht.

6.4. Kleine Jager Stercorarius parasiticus

Voor de Kleine Jager was zaterdag (255 exx.) de beste dag. Dat werd vooral veroorzaakt door het hoge aantal dat bij de Hondsbossche werd waargenomen: 38 Z en 58 N in 10 uren. Ook ten noorden van de Hbz. overheerste een noordelijke trekrichting (34% Z), dit in tegenstelling tot de zuidelijker gelegen posten, waar 73% van alle Kleine Jagers naar zuid vloog. Scheveningen (23 Z, 6 N) noteerde hier de meeste vogels. Op zondag waren de aantallen lager (totaal 135 exemplaren), behalve bij de drie zuidelijkste posten. Overal was nu de overheersende windrichting van de langskomende vogels zuid (94%). Al met al was het een zeer goed weekend voor deze soort, als in aanmerking wordt genomen dat na half oktober de aantallen meestal vrij dramatisch dalen. Het past echter wel aardig in het beeld van 1984, toen meer jagers werden gezien dan ooit tevoren en de trekperiode ten opzichte van andere jaren duidelijk langer was.

Figuur 6.4.1. Uurgemiddelde van de Kleine Jager op 20/21 oktober 1984

De doorkomst was vrij homogeen over de dag gespreid, maar op 20-10 werden de grootste aantallen in Zuid-Holland genoteerd tussen 15 en 17 uur en op 21-10 in de eerste ochtenduren.

6.5. Middelste Jager Stercorarius pomarinus

Voor Middelste Jagers was het weekeinde van 20/21 oktober met in totaal 67 waargenomen exemplaren een heel goed weekeinde, hoewel daar vrijwel uitsluitend bij de zuidelijkste telposten iets van werd gemerkt. Vooral op zondag waren de aantallen opvallend: Maasvlakte 20 Z in 5 uren; Westkapelle 15 Z in 8 uren. Op zaterdag had Scheveningen er het meest: 11 Z in 5 uren. Overigens zijn slechts weinig van deze vogels voldoende op de uurtotaalkaarten beschreven. In 27 gevallen werd 'onvolwassen' genoteerd, maar opvallend vaak (33 maal) werden ook adulte vogels gezien, waarvan slechts 4 exx. tot een donkere fase behoorden. De doorkomst was niet geconcentreerd op bepaalde delen van de dag.

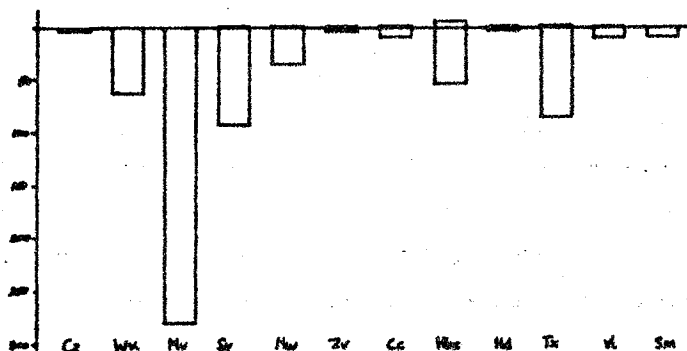
6.6. Grote Jager Stercorarius skua

Ook Grote Jagers werden regelmatig gezien gedurende het telweekeinde. Beide dagen ontliepen elkaar nauwelijks in aantallen (zaterdag 38, zondag 34), maar op 20-10 werd 68% van de vogels in Noord-Holland en Waddengebied gezien, terwijl op de 21e de meerderheid voor Zuid-Holland en Zeeland langs vloog (62%). Het bijna traditionele verschil in vliegrichting tussen Noord-Holland en Zuid-Holland is ook nu weer overduidelijk: ZH 30 Z, 2 N; NH 9 Z, 18 N. Op zaterdag werden de meeste exemplaren bij de Hondsbossche gezien (4 Z, 13 N); op zondag is de spreiding groter met op de Maasvlakte het hoogste aantal (6 Z, 1 N).

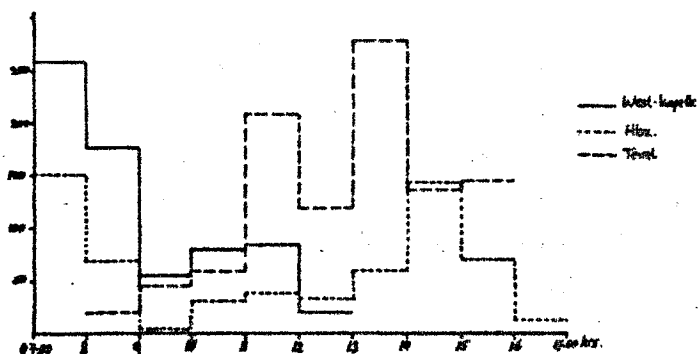
6.7. Drieteenmeeuw Rissa tridactyla

Op 20-10 waren er bij de posten in het Waddengebied niet veel Drieteenmeeuwen te zien. De eerste post met vrij veel vogels was de Hondsbossche, met 450 Z en 113 N in 10 uren. Nog verder zuidwaarts was pas bij Noordwijk weer sprake van aantallen van meer dan 100 exx., wat tot en met Westkapelle voorkwam. Bij de Maasvlakte werden de meeste Drieteenmeeuwen geteld: 1045 Z in 5½ uur. Bij de Ebz. kon niet van een duidelijk dagritme worden gesproken,

maar bij de zuidelijke posten passeerde verreweg het grootste deel van de vogels in de middag: Maasvlakte 14.15-16.15u. 349 + 419 Z. De volgende morgen zette de verplaatsing bij deze posten zelfs nog sterker door, maar na enkele uren liepen de aantallen snel terug: Maasvlakte 7.40-10.40u. 986 + 284 + 105. Ook bij de meer noordelijk gelegen posten waren de aantallen op de 21e groter dan op 20 oktober, maar hier vielen de beste uren juist in de late ochtend (Texel) of in de middag (Hbz.) (figuur 6.7.2). Gedurende het hele weekeinde was bij alle posten de overheersende vliegrichting Z(W).

Figuur 6.7.1. Uurgemiddelde van de Drieteenmeeuw op 20/21 oktober 1984

Figuur 6.7.2. Dagritme van Drieteenmeeuwen vliegend naar Z op 21 oktober 1984

Er was een klein maar significant verschil in leeftijdsverhouding tussen Scheveningen + Noordwijk (35.3% eerstejaars, n= 1303) enerzijds en de Hondsbossche anderzijds (28.3% eerstejaars, n= 1086). Op Texel echter week de leeftijdsverhouding wel zeer sterk af van die aan de beide andere posten: 63.8% eerstejaars (n= 539). Mogelijk zijn deze verschillen het gevolg van de aanwezigheid van een aantal verschillende groepen op de Noordzee, die elk op een andere plaats en een ander tijdstip onze kust hebben bereikt. Meer dan een speculatie is deze verklaring echter niet en bovendien blijft ook onduidelijk waarom verschillende groepen een zo verschillende leeftijdssamenstelling zouden hebben.

6.8. Dwergmeeuw Larus minutus

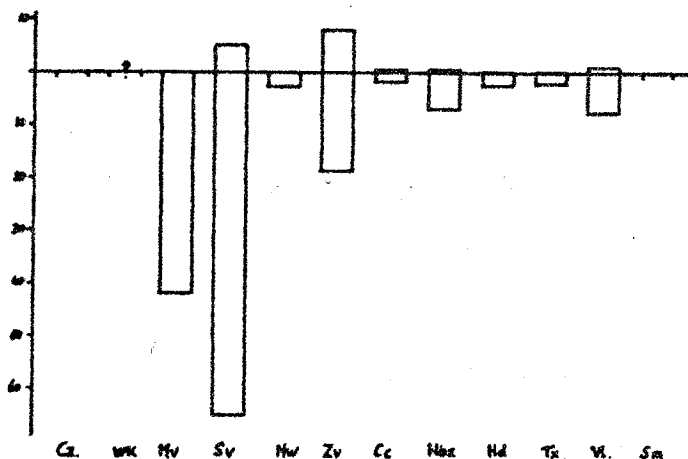
Dwergmeeuwen waren op zaterdag (673) talrijker dan op zondag (471). Op 20-10 werden de grootste aantallen genoteerd bij de Hondsbossche (213 Z en 19 N in 10 uren) en bij Cadzand (163 Z in 7 uren). Westkapelle, de Maasvlakte en Scheveningen noteerden ook flinke aantallen. Op 21-10 waren de aantallen aan de Hbz. een stuk lager: 63 Z en 5 N in 10 uren, maar nu vlogen er ook vrij veel Dwergmeeuwen bij Texel: 79 Z en 2 N in 8 uren. Ook Scheveningen, Noordwijk en Westkapelle zagen minder exemplaren dan op de zaterdag, maar bij de Maasvlakte werden er juist meer genoteerd: hier passeerden in 5 uren 138 vogels zuidwaarts.

Op zaterdag viel het topuur aan de Hbz. tussen 8 en 9 uur (93 Z) en bij Cadzand tussen 10 en 11 uur (68 Z). Bij de Maasvlakte werden de meeste vogels echter in de middag gezien, iets wat op zondag bij alle posten het geval was. Verreweg de meeste van de op leeftijd gebrachte vogels waren adult, het percentage eerstejaars vogels bedroeg voor Noord-Holland + Wadden 6% en voor Zuid-Holland en Zeeland 12%.

6.9. Kleine Mantelmeeuw Larus fuscus

Op 20-10 werden nauwelijks gerichte bewegingen van deze soort waargenomen. Alleen bij de Maasvlakte werd zuidwaartse trek geconstateerd: 219 Z in 5 uur, voornamelijk in de ochtend. Op 21-10 werden bij alle posten meer

vogels gezien, maar het uurgemiddelde kwam nergens boven de 15 uit, met uitzondering van de posten Zandvoort (245 Z in 8 uur) en Scheveningen (740 Z in 5½ uur). Jammer genoeg werden op de nog zuidelijker posten geen Kleine Mantelmeeuwen geteld, zodat het onduidelijk blijft of Scheveningen er erg uit springt, of dat het om een meer grootschalige trekbeweging ter hoogte van ZW-Nederland gaat.

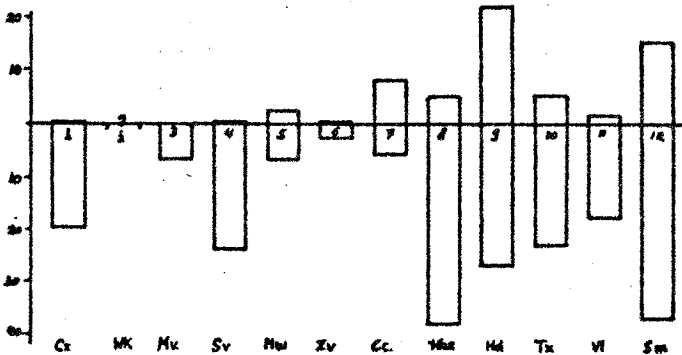
Figuur 6.9.1. Uurgemiddelde van de Kleine Mantelmeeuw op 20/21 oktober 1984

De trek bij Scheveningen vertoonde een piek in de vroege morgen (7-8u.: 160 Z), daarna lagere aantallen en weer een sterke opleving aan het eind van de middag: 16-17u.: 235 Z.

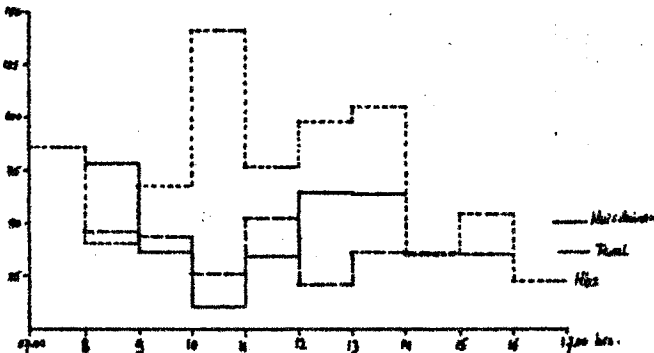
6.10. Grote Mantelmeeuw *Larus marinus*

Op zaterdag vlogen de meeste waargenomen Grote Mantelmeeuwen in noord(oost)elijke richting. De volgende dag waren de aantallen twee maal zo hoog en vlogen verreweg de meeste exemplaren zuid(west)waarts. De verdeling over de posten is wat rommelig (figuur 6.10.1) met op zaterdag de hoogste aantallen bij de Hondsbossche, Huisduinen en Schiermonnikoog, en op zondag bij Schier, Huisduinen, Hbz. en Scheveningen.

Het dagritme bij Huisduinen en Texel vertoonde veel overeenkomsten, maar

Figuur 6.10.1. Uurgemiddelde van de Grote Mantelmeeuw op 20/21 oktober 1984

Figuur 6.10.2. Dagritme van Grote Mantels vliegend naar Z op 21 oktober 1984

bij de Hondsbossche vond juist een sterke opleving plaats op het moment dat de trek bij de twee noordelijker posten stil viel (figuur 6.10.2).

7. Literatuur

Maas, F.J. & Ouden, J.E. den 1983. Verslag van de simultaantelling gehouden op 21, 22 en 23 oktober 1983. Med. CvZ 6 (2): 7-16.
Smit, C.J. & Wolff, W.J. 1981. Birds of the Wadden Sea. A.A.Balkema, Rotterdam.

Frits-Jan Maas
Rozendijk 24
1791 PE DEN BURG, TEXEL

Hans Schekkerman
Mr. Ludwigstraat 1
1901 PS CASTRICUM